

KONSEK TRØNDELAG IKS
Postboks 2564
7735 STEINKJER
Saksbehandler: Ragnhild Torsdatter Grønvold

Skriftlig redegjørelse til kontrollutvalget - forenklet etterlevelsesk kontroll av offentlige anskaffelser

Kommunedirektøren viser til deres brev datert 09.09.2024.

Innledning

Etter vår oppfatning, er det 10 av 20 saker hvor det er avklart at anskaffelsesregelverket ikke er fulgt. Hvorfor Revisjon Midt-Norge har fjernet 2 leverandører fra listen som de sendte Malvik kommune 29.05.2024, kjenner vi ikke til.

Kontrollen er for offentlige anskaffelser over kr. 100.000 og under nasjonal terskelverdi kr 1.300.000 (ekskl. mva.), foretatt mellom januar – desember 2023.

Vi har nedprioritert kontroll av anskaffelser under nettopp nasjonal terskelverdi, siden det ofte er snakk om relativt små beløp sammenlignet med større kjøp og avtaler. Våre ressurser var fokusert på:

- Administrativ kartlegging av anskaffelser for hele kommunen, utvikling av fagkompetanse, bistand til virksomheter på nye anskaffelser og utvikling av rutiner og maler. Se mer informasjon om dette i punktet «Tiltak innenfor anskaffelsesområdet» på side 4 til 6 for en mer uttømmende liste.
- Kartleggingen og kontroll av større avtaler over nasjonal- og EØS-terskelverdi.

Kort sammendrag av sakene:

Antall leverandører	20	100,00 %	Reskontroer:
Ingen brudd på anskaffelsesregelverket eller avtaler	10	50,00 %	30602,37000,33948,34466,31938,33048,33116,37925,37435,38253
Antall brudd på anskaffelsesregelverket	10	50,00 %	31053,34073,30354,38265,37779,38096,36192,31110,32067,33807
- Brudd herav: Kjøp utenfor eksisterende rammeavtaler	4	20,00 %	34073,30354,38096,33807
- Brudd herav: Kjøp uten konkurranse	3	15,00 %	31053,37779,31110
- Brudd herav: Ikke skrevet anskaffelsesprotokoll	3	15,00 %	38265,36192,32067

Se vedlegg 1 for detaljer samt oversikt over hvilke avtaler som er knyttet til hver sak.

Manglende anskaffelsesprotokoll

3 brudd. 15 % av totalen. Reskontro: 38265, 36192, 32067

På en av tre avtaler (38265) hvor det eneste bruddet var manglende anskaffelsesprotokoll, så har vi rettet opp dette i etterkant ved å skrive og arkivere en protokoll.

På den andre (36192), så rapporterte vi til Revisjon Midt-Norge 10.06.2024 at det manglet en anskaffelsesprotokoll, men det viste seg å være feilaktig. Protokollen har vi nå den 27.9.2024 funnet i arkivet, den ble arkivert 30.03.2023. Årsaken til at vi ikke fant protokollen var fordi det var brukt feil tittel på dokumentet, samt at det ligger i en sak med 43 journalposter og kanskje 100 dokumenter til sammen.

For den tredje (32067), så har de som var involvert i anskaffelsen har sluttet i kommunen etter at avtalen ble inngått, så her er det ikke mulig å gjenskape en protokoll.

De aller fleste konkurranser blir kjørt gjennom konkurranseverktøyet Mercell, og der opprettes det automatisk en anskaffelsesprotokoll. Lenke til verktøyet: <https://info.mercell.com/nb-no>

Når konkurransen ikke kjøres i Mercell, men via e-post, må det alltid lages en manuell protokoll. Dette gjelder konkurranser under nasjonal terskelverdi, hvor det ikke er et krav til kunngjøring.

Tiltak:

- 2 av de 3 sakene er løst, så fokuset vårt fremover må være å hindre at dette skjer igjen.
- Vi har en egen mal for anskaffelsesprotokoll utviklet av DFØ for disse tilfellene. Det faktum at den ikke er brukt skyldes menneskelig svikt.
- For å forbedre rutinene, har vi oppfordret til at vi i disse tilfellene også benytter Mercell, og at vi går bort fra å bruke e-post.
- Vi arbeider kontinuerlig med å øke kunnskapen om praktisk bruk av Mercell og vi har en ressurs på tekniske tjenester (SUTT) som bistår ansatte med bruken av Mercell når de skal ut med konkurranser.
- For andre virksomheter (oppvekst og kultur, helse og velferd), så er dette ikke realistisk, og da bistår rådgiver i staben med veiledning for bruken av Mercell.
  - På teknisk side utvikles det også veiledninger for deres bruk av Mercell - disse kan etter hvert tilpasses andre virksomheter.
- De ansatte som sto for anskaffelsene med avvik er gjort oppmerksomme på at det mangler protokoll og viktigheten av å alltid føre protokoller.

Ulovlige direkteanskaffelser

3. brudd. 15 % av totalen. Reskonto: 31053, 37779, 31110.

Det følger av sakens natur at det mangler anskaffelsesprotokoller, er ikke utarbeidet kravspesifikasjoner eller gjennomført tilbuds-/anbuds konkurranse.

To av disse hadde vi kjennskap til før revisjonen, men vi hadde ikke nok ressurser til å ta tak i dette på daværende tidspunktet.

Her snakker vi om menneskelig svikt, og våre rutiner må styrkes.

Tiltak:

- Vi har siden 2022 jobbet med å øke bevisstheten om anskaffelsesregelverket. Dersom en virksomhet ønsker å gå til en direkteanskaffelse uten konkurranse, så må lovligheten av dette evalueres i hvert enkelt tilfelle. En endelig godkjenning eller avvisning for kjøp uten konkurranse, må gis av rådgiver i fagstab. Hele prosessen må også dokumenteres og arkiveres for å oppfylle det grunnleggende prinsippet i anskaffelsesloven om etterprøvnbarhet, jf. LOA § 4.
- Vi mangler i dag rammeavtaler for de områdene det er snakk om her. Det er planlagt å kunngjøre konkurranser innen utløpt av året for å få på plass avtaler fra neste år av¹. De 3 sakene vil da bli løst, så fokuset vårt fremover er å hindre at dette skjer igjen.

Kjøp utenfor eksisterende rammeavtaler

4 brudd. 20 % av totalen. Reskonto: 34073, 30354, 38096, 33807.

Det finnes lovlige unntak for å kjøpe utenfor eksisterende rammeavtaler; for eksempel ved store kjøp, eller hvis eksisterende leverandører ikke kan levere de vi etterspør. I de 4 bruddene det er snakk om her, mener vi disse unntakene ikke kommer til anvendelse.

Det følger av sakens natur at det mangler anskaffelsesprotokoller, er ikke utarbeidet kravspesifikasjoner eller gjennomført tilbuds-/anbuds konkurranse.

Dette er noe som alle kommuner sliter med, selv de som har mange ansatte som jobber med anskaffelser. Dette er det i praksis vanskelig å få helt bukt med, men målsettingen er å få det ned på et så lavt nivå som mulig. Her er det snakk om 314 faktura fordelt på flere virksomheter, som også gjør dette mer komplekst å hankses med.

Det vi snakker om her, er viktigheten av avtalelojalitet. Se en skjermdump fra vår interne veiledning i Teams om avtalelojalitet i vedlegg 2.

---

¹ En anskaffelsesprosess for å få på plass en avtale kan ta alt fra 3 uker til 12 måneder, avhengig av verdi, forberedelser, omfang, kompleksitet, konkurranseform, tilgjengelige ressurser og kompetanse, koordinering av ressurser, markedssituasjon m.m.

Tiltak:

- Prioritere tiltak på de områdene hvor det kjøpes mest utenfor eksisterende avtaler. Identifisere om det er spesifikke virksomheter som skiller seg ut og innrette tiltak mot disse.
- Lage en rutine med rapporter fra økonomisystemet ned på virksomhet, ansvarsområder, og hvilke ansatte som faktisk har gjort bestillingene utenfor rammeavtaler.
- Finne ut at hvorfor det kjøpes utenfor avtaler for å få en forståelse av årsakene.
  - Det kan være lovlige grunner for å gå utenfor avtalene. Dette må protokollføres.
  - Dette vil gi et grunnlag for å se om det kan avhjelpest i dialog med leverandørene på avtalene og eventuelt endre avtalene for å lette bruken av dem, dog uten å gjøre vesentlige endringer da dette ikke er tillatt.
  - Eller så er tiltaket at våre interne rutiner innskjerpes og dette må tas opp med de ansatte som har utført kjøpet. Årsaken er nok ofte manglende kunnskap.
- Repetere i informasjonsmateriell at rammeavtalene skal benyttes. Dersom noen ønsker å kjøpe utenfor avtalene, så må dette tas opp med deres leder, og rådgiver i fagstab må involveres for å godkjenne eller avvise kjøp utenfor avtale.
- Utarbeider flere veiledere for bruken av avtaler.

Sammendrag tiltak

- Det viste seg at 1 av de rapporterte bruddene (36192), allikevel ikke var et brudd da vi fant anskaffelsesprotokollen 27.09.2024.
- Et annet brudd (38265) er løst ved at vi har rettet opp dette i etterkant ved å skrive og arkivere en protokoll.
- For de tre bruddene på ulovlige direkteanskaffelser (31053, 37779, 31110), er tiltakene å gjennomføre tre konkurranser for de områdene det er snakk om her.
- Det som da gjenstår, er de fire bruddene hvor vi kjøper utenfor eksisterende rammeavtaler. Tiltakene her vil strekke seg over mye lengre tid for å få bukt med dette.
  - 5 av 10 brudd er løst eller vil bli løst i løpet av 2024 (36192, 38265, 31053, 37779, 31110).
  - 1 av 10 brudd kan ikke løses (32067).
  - 4 av 10 brudd vil det ta lengre tid å løse (34073, 30354, 38096, 33807).

Tiltak innenfor anskaffelsesområdet

Vi har siden 2022 arbeidet kontinuerlig med forbedring av våre rutiner relatert til anskaffelser i kommunen. Dette henger tett sammen med nyansettelse av rådgiver for anskaffelser i januar 2022. Her kan bla. nevnes:

- Ansatt som kun arbeider med anskaffelser i 100% stilling.
- Samler informasjon om anskaffelser i kommunen slik at vi har en sentral oversikt som også er tilgjengelig for ledelsen.

- Støttefunksjon for ledelsen i kommunen og utvikling av underlagsmateriale for ledelsesbeslutninger.
- Støttefunksjon for alle virksomhetene i anskaffelsesspørsmål, som har resultert i stor kompetanseheving og større fokus på fagområdet. Bevisstgjøring av å benytte den sentrale ressursen for anskaffelser har økt ute hos virksomhetene.
- Rådgiver anskaffelser skal alltid involveres tidlig når det er snakk om å gjøre nye anskaffelser. Her har det vært en stor forbedring av praksis siden før 2022.
- En dedikert ansatt som arbeider med anskaffelser for helse og velferd.
- Standardisering av anskaffelser ihht anskaffelsesregelverket; standardisert alle nødvendige dokumenter (maler) for å få gjennomført konkurranser.
- Alle direkteanskaffelser skal godkjennes/avvises av fagkompetansen i staben, og prosessen skal dokumenteres og arkiveres.
- Opplæring i bruken av Mercell gjennom praktisk gjennomføring av konkurranser.
- En ansatt på tekniske tjenester (SUTT) som kan bistå i bruken av Mercell ved kunngjøring av konkurranser.
- Kontinuerlig arbeid med å legge alle avtaler i Mercell, påbegynt i februar 2022.
- Alle kontrakter skal leses igjennom og godkjennes av rådgiver anskaffelser og juridisk rådgiver før de signeres.
- To andre ansatte (Stab og Samfunnsutvikling og tekniske tjenester) har i 2024 gjennomført KS sertifiseringskurs i anskaffelser.
- Oppdatert informasjon om innkjøp på vårt intranett. Dog er dette et gammelt system, så det er begrenset hva som kan gjøres på nåværende system. Her vil det bli en stor forbedring i brukervennlighet og innhold når ny løsning er på plass tidligst i 2025.
- Fra juni 2024 har alle ansatte i kommunen tilgang på oversikten over alle våre avtaler som er registrert i Mercell, så lenge de er koblet til kommunens nettverk.
- Kombinert anskaffelsesrutiner med maler for prosjektgjennomføring på ARESAM i kvalitetssystemet Compilo. Dette er et arbeide som vil videreutvikles i løpet av 2024 og 2025.
- Over tid er kvalitetssystemet Compilo tiltenkt å benyttes for hele kommunen for å samle informasjon om hvordan man gjennomfører anskaffelser.
- Det ble opprettet i 2022 en teams gruppe for fagområdet anskaffelser, som kan benyttes av alle ansatte som arbeider med anskaffelser for veiledning og kompetanseheving.
- Det ble også opprettet i 2022 en teams gruppe for veiledning i bruken av kommunens rammeavtaler. Det arbeides kontinuerlig med å lage nye veiledere. Denne Teams gruppe benyttes av de ansatte ute på virksomhetene som faktisk kjøper varer og tjenester på avtalene.
- Økt fokus på samarbeide med andre offentlige aktører for å gjennomføre anskaffelser når dette er formålstjenlig; Statens innkjøpssentral, Trøndelag fylkeskommune, Trondheim kommune, Bergen kommune, Værnesregionen, Innherred Innkjøp, Fosen regionen, IT-Midt (Skaun, Melhus) og andre.

- Etablert en uformell gruppe som møtes 1 gang per måned for å diskutere anskaffelser. Deltakelse foruten Malvik er Heim, Hitra, Melhus/Skaun, Oppdal og Orkland.

Med hilsen

Jens Berget
organisasjonssjef

Øyvind Sundnes
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og kan være uten underskrift.

Vedlegg

- 1 Vedlegg 1 Sammendrag 20 saker
- 2 Vedlegg 2 Avtalelojalitet

Kopi til:

Jens Berget
Stig Roald Amundsen
Øyvind Sundnes